

Д. П
41.415

Теолошки погледи

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

БЕОГРАД 1987.
ГОДИНА XIX.
БРОЈ 1-2

Протојереј др Димитрије Станилоаје

ЧАСНИ КРСТ КАО СРЕДСТВО ОСВЕЋЕЊА И БЛАГОСЛОВА И ЗНАК ПОКЛОНЕЊА

Хришћани праве знак часног крста на себи самима и на свим стварима. Са њиме започињу све своје послове.

Нагласили смо у једној студији о значају ове радње да хришћани, прихватајући свет као Божји дар, крстом чине Бога прозрачним, да не би пали у опасност да забораве Даваоца и да не би сматрали свет као последњу стварност. Крстом се на неки начин одвајају од ствари, односно од искључивог прилепивања за земаљски живот, ради Бога, па стога прихватање крста значи прихватање новог живота уздржања и страдања која су везана уопште за одбацивање привремене радости у земаљским добрима у овдашњем животу како би ушли у заједницу са извором врховног вечног живота који је Бог. Крст са своја два крака, једним вертикалним и једним хоризонталним, прави пресек у целокупној стварности творевине, кроз коју се види Бог, који је изван ње, али који обитава у њој.

Сада бисмо желели да осликамо други аспект значења крста, тесно повезаног са горњим. Ово значење крста показао је потпуно Христос својим распећем.

Крст означавајући превазилажење ствари и земаљског живота, као дарова, ради Дародавца, значи и узврат Њему ових ствари и сопственог живота као дарова Божјих. Другим речима, они се не губе кроз крст, него се преображавају, узносе се у други план. А ово се догађа њиховим приношењем као дарова Божјих, чинећи их јаснијим сред-

ствима општења са Њим. Тако крст означава освешћење у нама да су нам ствари и сам наш живот дати Богом, и као што је Бог, дарујући их, поставио почетак љубави обелодањене према нама, променом дарова, ми треба да наставимо тај почетак, одговарајући на Његов дар, нашим даром, који се, дакле, не може састојати из нечег другог до из оног што нам је дато Богом, и у највишем смислу, из самог нашег живота. Прва стварност у којој се показује наш дар није његов садржај, него наша воља да га признамо као Божји дар, тј. да га Њему вратимо. Свакако, поред ове воље ми још у наш дар, који долази од Бога и враћа се Богу, стављамо и наше усердије, да се одречемо онога што нам се дало за употребу и постало нам потребно, затим и труд, да нешто додамо том дару.

У том смислу, крст означава даривање себе, жртву, односно у крајњем смислу жртвовање нашег живота. За Бога, наш живот и потребне ствари које су нам дате као дарови, нису жртве, јер Њему нису потребне. Једино за Његовог оваплоћеног Сина као Човека, даровање Свога земаљског живота било је Богу жртва, јер је драговољно од њега учинио потребу.

Крстом поклањамо оно што имамо од Бога, са свешћу да то имамо од Њега. Из овог првог смисла речи поклона, поклањања, који означава даривање, произашао је други смисао: поклонење, обожавање или сваки чин којим испољавамо безграничну своју зависност, благодарност и поштовање према Богу. Ова два смисла стоје у тесној вези. Не клањамо се Богу а да му тиме не дарујемо своје мисли и осећања и, на крају, наше биће. Не дарујемо му нешто од нашега, или барем наше помисли и осећања, а да му се не клањамо и да не показујемо наше поштовање и обожавање (поклонење).

Још у првим хришћанским временима, верници су стављали на себе знак крста, или су га сликали на својим стварима и молитвеним домовима, показујући тиме обадва стања и кретања душе. Знак крста се види у катакомбама. О њему говоре најстарији хришћански списи. Св. Атанасије Велики, рођен око 295. године, вели да је наследио од оцаца и праотаца обичај да се крсти. Само, дакле, његово сведочанство води нас у II век. И до данас за хришћане који су остали у првобитној хришћанској традицији, клањати се значи чинити знак крста. А поклањајући Богу неку ствар, чим је буде употребљавао, мислећи на Бога, на Онога који ју је дао, хришћанин такође над њом чини знак крста. Тако чини знак крста над хлебом, кад сече од њега прво парче, или над сваким јелом пре него што се њиме засити. Подсећајући се тиме да су хлеб или било које јело дар Божји и гледајући Бога кроз њих који их дарује, захваљује Богу и признаје их са своје стране да су веза са Богом, или их приписује Њему, или дарује себе и њих Богу у ширем смислу. У многим случајевима, чинећи знак крста на себи и над стварима које хоће да употреби, овај знак чини изговарајући речи: „У име Оца и Сина и Светога Духа“. Или обратно, хришћанин веран праведном хришћанском предању не може поменути Свету Тројицу а да не чини знак крста, као што не чини знак крста а да не помене речима Св. Тројицу, или да не мисли на Њу. Тако он надилази крст као видиви знак стављањем себе у везу са Светом Тројицом, исповедањем вере у

Њу. Сасвим је површна тврдња коју чине неки од оних који су одбацили знак крста, да је његово поштовање клањање творевини направљеној руком, једном идолу.

Пошто је свако Богу принето поклонење истовремено и молитва, тј. молитва је продужено клањање, не постоји молитва, коју хришћанин, чувар првобитног хришћанског Предања, не започиње или завршава без знака крста, првим или другим начином клањања Богу. У знаку крста сажета је сама молитва; веза са Богом преко крста истоветна је вези са Богом преко молитве. Молитва без крста је посао без почетка и краја, јесте чин без самодаривања Богу. Знак крста као знак исповедања вере у Тројичног Бога, и уједно знак нашег одлучивања да се дарујемо Богу, виши је од речи, пошто реч има намену само да протумачи хришћанинову везу са Христом, у коју се улази преко крста, и да му да тренутни извесни садржај, кроз молење, благодарене и управо захваљивање, али и даривање себе или ствари над којом чини знак крста.

Будући да је, дакле, улазак у цркву за хришћанина улазак у круг Божијег присуства и удела, он не улази у цркву а да не чини знак крста; па чак чини овај знак пролазећи поред цркве, као месту посвећеном Богу, помињући Бога са осећањем да пролази испод Његовог лица. Неки се крсте чим чују црквено звоно, сећајући се Бога који их опомиње да мисле на Њега, да му узнесу молитвену мисао. Преко крста верујући има свест да ступа у везу са Богом, коју прате усредоточена молитва, самодаривање и жеља да се испуни све што треба.

На исти начин свештеник се осењује знаком крста у свим својим поклонима главом, праћеним кратким молитвама, или приликом изговарања било ког возгласа, којим се завршава молитва, што чине и верници следејући његовом примеру.

Тако, улазећи у цркву, ради служења деветог часа, свештеник говори: „Ући ћу у дом Твој и поклониху се Твојем светом храму . . .” итд, а на речи: „Поклониху се” осењује се крсним знаком. Затим дошавши напред цркве, чини три поклона према Истоку, изговарајући при сваком: „Боже, очисти ме грешног и помилуј ме”. И сваког пута чини знак крста. Ушавши у олтар и поклонивши се два пута пред Светом трапезом, чини пре сваког поклона знак часног крста, затим пошто целива Свету трапезу, чини још један поклон, осењујући се знаком светог крста. Затим узевши епитрахил, пре него што га стави, благосиља га знаком светог крста. Знак часног крста јесте благослов, јесте призивање Бога и Његове силе, чак када није праћен речима. И врло често се чини знак крста три пута, или га прате три поклона, чиме свештеник или верник показује да се клања Троличној Богу. Ту се родила идеја да број три има у себи усавршавајућу силу. А има је само онај који мисли на све Три Божанске личности, кад започиње неко дело. Јер истинити Бог као највиша савршена стварност не може бити до у Три Личности. Милост Божја моли се трикратно стога што постоје три Божанске Личности: „Господе помилуј, Господе помилуј, Господе помилуј”. Значи да се у самом крсту види број три који је својеврстан Богу. А одлука о потпуном даривању неке ствари или личног бића исказује се троструким обећањем. У крсту се показује број три; назире се Св. Тројица кроз ствари над којима се он прави, показу-

јући се горњом тачком Отац, као почетак свега; доњом тачком Син, који се рађа од Оца; а начињеном линијом са десна на лево, Св. Дух, који сједињује у љубави Оца и Сина, као што сједињује увек две личности. Тројица представљена кроз крст обухвата све, као што обухвата и Христову састрадавајућу љубав према нама, показану на крсту — потпуно, у Његовој спасоносној жељи.

Знаком часног крста који чини свештеник приликом метанисања на почетку свих литургијских чинова и молитава, као и на њиховом завршетку, тим знаком који он види на олтару и на свим деловима храма, показује да се он стално осећа окружен Божанском Тројицом, посебно распетим Христом ради нас, као што показује и његова жеља непрестаног дијалога са Богом. У такав дијалог улази и у истом се осећа хришћанин, ма колико пута да чини знак крста. Што га чешће чини, утолико више улази у овај свесни дијалог са Богом, прожет свешћу да га Бог прати.

Призивањем Бога преко крста показује се да се тим знаком не изражава само даривање једне ствари, или свог личног бића Богу и принето Му у исто време поклоњење, него се призива и освећујућа Божја сила на ствари или лица која Му се клањају скупа са помињањем Светог Духа. Он је лична веза између Бога и света. Стога све што се дарује Богу, које је Његово, испуњава се освећујућом силом Духа. Бог нам долази преко Духа. Ми се узносимо према Њему, са стварима, мислима, нашим бићем, опет Духом Светим. А Дух је освећујући. Он нас освећује свим што нам долази од Бога и свим што дарујемо Богу Оцу.

Према томе, за знак светог крста везана су ова три појма; даровање Богу ствари и личности осећене Његовим знаком; поклоњење принето Богу, и благослов или освећење ствари или дотичне личности, које, иако је дело Свете Тројице у целини, продире у ствари или дотичну личност Светим Духом. Трострука сила крста показује се у том троструком значењу. Дакле, тиме се показује да у знаку крста начињеном са побожношћу, постоји сила која одгони зле духове од човека и твари, или места, сила која води ту личност која употребљава ту ствар, или многе благословене предмете, ради успеха у добру, или узростања у Богу. Ова им је сила дата чим су себе даровали Богу, или су Му се поклонили. Бог не оставља своје да буде спречавано од непријатеља у напредовању ка добру. Бог је вазда око личности и ствари које су Му се даровале и посветиле и помаже их у њиховом стремљењу ка добру.

Знаком часнога крста, хришћанин, свештеник, скуп верника сабраних на св. службама, у стварном су сталном и заједничком дијалогу са Богом, тј. непрестано напредују у Богу поклоњењем и освећењем. То је због тога што они себе дарују и посвећују Богу све више и више преко крста, а Бог им саопштава заузврат све више своју утврђујућу и освећујућу силу, све их више испуњава Својим присуством, чим Му се открију и дарују кроз крст. У крсту, као чину даривања Оцу, заједно са оваплоћеним Сином Божјим, даривање Његовог оваплоћеног Сина створеним бићима, сусреће се твар са Тројичним Богом.

Молитва без крста не ставља биће у стање даривања Богу, јер не показује његову потпуну вољу да иде до даривања Богу свог личног живота. Зато молитва без крста не отвара потпуно биће Божанској помоћи. Савршено општење између верника и Бога остварује се крстом. Молитва без крста мање испуњава вернике Богом. Где се чини знак крста ту долази распети Христос са Својом састрадалном љубављу, пошто се са вером спомиње Његова жртва. Не само да сједињује Христос крстом своју човечанску природу са Богом, него и све оне који верују у Њега са Собом и међусобно.

Исаија Пустинјак из V века тумачи савет Господњи да се узме крст и да Му се следи, као напуштање светских помисли за време молитве: „Нека Ти не буде растројен и помућен ум помислима. Јер ако га будеш оставио да иде одвезан, узалуд ћеш се молити. Јер ум ходајући око помисли, чак ако се моли, његова се молитва не уздиже Богу. Али се све помисли могу убити само Христовим крстом, запечаћеним у нашем бићу. Дакле, у одрицању од њих укључено је и одрицање од нас самих“. Знаком часнога крста хришћанин жели да своју молитву упути једино Богу, да заборави све остало. Зато није довољно да се обраћамо Богу само речима молитве, без знака светог крста, чиме очишћујемо јасно своју жељу потпуног даривања Богу. Ко чини знак крста, чини прозачним и расположивим цело своје биће за Бога. Он продуховљује и чини осећајним на видан начин своје биће. Он се осећа и показује преплављеним светлошћу хоризонта који се налази ван света, ван свога бића, јер се одрекао себе.

Ове одлике има знак часног крста. Он сједињује са Св. Тројицом. А ко помиње неку личност, тајанствено се повезује са њом. Са друге стране, осећај даривања Богу и самоодрицања, који нам даје овај знак, рађа се из подражавања Христовом примеру који је на крсту даровао Богу Оцу свој овоземаљски живот. Како је Христос као човек, дарујући се крстом потпуно Богу, прошао њиме до васкрсења, тако се и ми преко њега удостојавамо васкрслог Христовог живота, дакле, непролазног живота Тројичног Бога, будући да нас испуњава Христовом светошћу и силом показаном на крсту. Јер крст којим се освећујемо јесте крст упечаћења у Христово жртвовано тело, јесте крст кроз који се показује Његово стање жртвованости принесене Богу, и то стање жели да нам преда. И кроз ово Своје жртвовано тело, крстосеће, ми се освећујемо (Јевр. 10, 10).

Преко крста не само да се сећамо распетог Христа и Свете Тројице, којој се Он даровао као Човек, него се и сједињујемо са Христом у Његовом делу даривања Светој Тројици, а кроз то се сједињујемо са Њом. Пошто се дакле Христос осећа сједињен са нама, кроз састрадавање са нама, тако се осећа сва Света Тројица. Ако бисмо избегавали да чинимо знак крста, значило би да желимо да примимо Христа из којег се избрисао сваки траг крста, Христа који неће да буде у стању жртве, нити да нас привлачи у то стање преко којег се ми са Њим дарујемо Оцу. Преко крста се излива у нас сила Христовог распетог тела, које нас очишћава, ако са вером усвојимо Његову жртву. Јер „Христова крв, која се принела Духом вечним као непорочна жртва, очистиће вашу савест од смртних дела, да би служили Богу живом“ (Јевр. 9, 14).

Не очишћава нашу помисао од смртних дела некаква Христова крв која се није принела као непорочна жртва, но крв која се жртвовала. Ова, разливши се у нашу крв и очистивши је од грешних жеља, даје и нашој помисли чистоту, јер је пренела нашој крви стање Христове крстоносне жртве.

Колико би био празан живот наш без распетог Христа када се не бисмо осењивали често крсним знаком, када се не бисмо сјединили кроз њега са распетим Христом, са Њим самим у жртвеном стању у којем се Он налази, пошто је прихватио као Човек, да би нам га оставио и да се тако дарујемо заједно са Њим Тројичном Богу? Како би био празан живот наш, када би говорили о некаквом ваздушастом Христу, када не би хтели да се присетимо Његове неизмерне љубави према нама, доказаној на крсту? Ако је „за оне који гину крстова реч лудост, за нас који се спасавамо сила је Божја“ (I Кор. 1, 18). Он је сила Божја, јер се у њему показало да се Бог брине за нас, да је Син дао свој живот ради нас, благоволењем Оца, који је узео од наше природе. Ако је, ипак, „реч крста“ сила, колико је већа сила знак крста, или жеља да га упечатимо у целом нашем бићу, у свим делима и мислима? Јер је реч мања од стварности коју показује. Ако би се клонили крста, требало би да се клонимо и речи о њему, која га објашњава. Заправо, свако дело и свака ствар су речи. Реч хоће да потпуније објасни смисао једне стварности у којој се тај смисао скрива. Реч која показује стварност има у себи силу, јер ставља оне који је слушају, мишљу и осећајем, дакле самим бићем, у везу са показаном стварношћу. Св. Јован Лествичник наводи речи подвижника Јована од Бостре, који говори да се ничег више не боје демони као од три ствари: крсног знака, који носе хришћани о врату, од освећене воде и св. Причешћа. Зашто се њих боје? Јер у њима виде Божје присуство.

Стога св. Павле, далеко од помисли да се стиди Христовог крста, како се стиде неки данас назови-хришћани, није желео да се хвали ичим другим до само крстом Христовим, као једином силом, којом се свет разапео њему и он свету (Гал. 6, 14); значи, за њега је крст не само реч, но и стварност, искуство, једном речју, жеља да се упечати у целом његовом бићу. То је стање доживљено и ношено као пребивање са Христом, који га је узео на своје тело и има га у стању непрекидне жртве Његовог тела, стање које се и нама даје. Он не жели да буде као неки који хоће да избегну упечаћавање крста на свом телу, обрезањем или чим другим „да не би трпели гонење ради крста Христовог“, ради вере у силу његову, ради његовог видљивог исповедања, ради доживљавања њега заједно са распетим Христом. (Гал. 6, 12).

Св. ап. Павле беше ожалосћен до суза због оних који се још у његово време непријатељски понашаху према Христовом крсту и увераваше Филипљане „да је њихов крај пропаст“, јер не желећи да упечате у своје тело крст Христов, са његовом силом против греха, а уједно и даривањем Богу Оцу, ради освећења, „имају као бога њихову утробу, а њихова је слава у њиховој срамоти, као они који имају у мислима само земаљско“ (Филип. 3, 19). Они не могу стићи у васкрсење. Наиме, као што је Христос дошао до васкрсења очиститељном силом крста од саможивости, тако и ми само борењем против задовољстава, ношењем

крста, којег се стално сећамо, чинећи његов знак, достижемо до славе на коју се успео Христос као Човек. „Зато и ми, имајући око себе толики облик сведока, одбацимо свако бреме и грех који нас лако заводи, и са стрпљењем хитајмо у подвиг који нам предстоји, гледајући на Исуса . . . који уместо предстојеће Му радости претрпе крст, не марећи за срамоту, и седе са десне стране престола Божијег“ (Јевр. 12, 1—2). Дакле, имајмо као идеал не неког Исуса без крста, него Исуса који је страдао на крсту и није марио за његову срамоту. А шта треба да кажемо за оне који се одричу „срамоте крстове“ и за оне који га сами срамоте? Шта ћемо рећи за оне који сматрају да се Бог умањио узевши на Себе крсна страдања, слично незнабошцима и Јудејцима у време св. ап. Павла, јер Бог није био по мери њиховог ума, тј. као Бог који царствује далеко од нас, у слави несаосећајној према нашим страдањима, — такви чине исто као они који сматрају да је недостојно Христа да се подсећамо како је Он претрпео крст због нас (I Кор. 1, 22—23)?

Они не знају да се истинска слава Бога налази у Његовој љубави, која Га нагони да се умањи (унизи) ради нас и да узме на себе баш крсна страдања. Они мисле да је то права лудост (I Кор. 1, 18). Њихово расуђивање нема духовну истанчаност, не досеже до надземаљског расуђивања, другачијег од овог света. Они мисле да се сила власти показује чињеницом што јој се мањи покоравашу. Можемо рећи да ово поимање нема дубину парадоксног мишљења. Оно удара у срце хришћанске вере, или чупа из вере само њено срце. Крстом се грех, као задебљавање тела, као његово затварање у провалију без видика пролазног живота, ослабује, истањује и зауставља. Тело и земаљски живот постају крстом прозачни за Бога. Он очигледно доказује да овај живот није све, да је релативан, скупа са свим својим задовољствима. Кроз њега Бог постаје прозачан, јер растерећује наш дух и обузима наше тело, улазећи у општење са Богом који је сам Дух. Крстом се задаје смртни ударац смрти, егоизму; крстом се показује победа милосрђа, љубави узвишенијег живота. Крстом истински наш човек васкрсава у бесмртни живот по Богу.

Св. ап. Павле, у похвали коју даје Христовом крсту, са свом његовом привидношћу срамоте за оне који гину, следи Спаситељевим речима, Који је рекао онима који воле овај свет више него Њега: „Ко не узме крст свој (бол везан за одвајање од земаљског, због љубави према Богу и ближњима) и пође за мном (борећи се као Ја за чист живот, духовни, састрадавајући, који води Богу — који је Дух) није мене достојан“ (Мт. 10, 38; Лк. 14 27; 8, 34; 9, 23 и Мт. 14, 24).

Значи, из самог појма крста произлази посебна веза са Светим Духом, Божанском личношћу, која присно долази у твар да би је одуховила, да би је испунила Богом, да би је осветила чистотом, љубављу. Божански Дух потпомаже ношење крста, који нас утврђује у уздржању од телесних задовољстава, егоистичких и уских и води нас у виши живот по Богу, који је Дух. Ради тога се сваки чин освећења чини са крстом и истовремено призивањем Светог Духа. Где је крст, ту је и Свети Дух; где је Свети Дух, тамо је и крст распетог Христа. Јер се кроз крст тело Христа продуховило и преобразило до највишег степе-

на, када се жртвовао Оцу за нас. Зато је крстом прошао у васкрсење, у истински, непролазни вечни живот. Кроз њега се одуховљује и васкрсава наше сопствено биће, тачније наше тело. Заправо, где је крст; присутан је и Дух који помаже напредовању нашег духа. Видели смо из речи св. ап. Павла да се сām Христос „принео као жртва Духом вечним, да би служио живом Богу у векове (Јевр. 9, 14).

Тако на малом водоосвећењу (чин св. тајне Крштења) свештеник погружава крст у воду и у исто време трикратно моли Бога: „И сада пошаљи благодат Пресветог и Животворног Твога Духа, Који све освећује, и освети воду ову. Ко се крштава, погружавајући се три пута у воду, погружавасе уједно у Духа. Јер се рађа од воде и од Духа (Јн, 3, 5), да не би више над њим тело имало власти, него Дух, који ојачава његов дух. Ради тога се крштава и носи светло одело од воде и Духа“. Свети Дух прожима га са својом светлошћу, дајући му богатство у смислу живота и Он је друга вода. Крштени губи материјалну окорелост (телесну окорелост) и постаје флуидан духом у себи. У њега се може несметано погрузити Бог кроз Његовог Духа Светог. Између њега и Бога нема више непробојне границе и настаје унутарње заједничарство. Као што вода даје живот на биолошком пољу и одржава га, тако даје живот и држи га Свети Дух на духовном плану. Свети Дух, дакле, доноси истинско обновљење остареле природе, окорелог људског бића. Ову чињеницу потврђује свештеник у молитви после великог водоосвећења: „Јер си Ти Бог наш, који си обновио водом и Духом нашу природу, остарелу грехом“, која је изгубила своју слободу и јачину због страсти које су над њом господариле, која се склерозирала и огрубела у свом ускогрудом егоизму.

Посебним начином наглашава се дејство Св. Духа у чину великог водоосвећења. Том приликом се каже: „Да се освети вода ова силом и дејством и доласком Св. Духа, Господу се помолимо“. „Да се дарује води овој благодат спасења и благослова Јорданова, силом, дејством и доласком Светог Духа, Господу се помолимо“. „Да се просветимо светлошћу познања у правој вери, доласком Светог Духа, Господу се помолимо“, итд.

Велико водоосвећење свештеник врши призивањем: „Ти сām, дакле, Човекољубиви Царе, дођи и сада силаском Светога Твога Духа и освети воду ову“. Ово изговара три пута, истовремено руком благосиљајући крстообразно воду.

Христов крст или сила жртвованог Христа, савршено дарованог нама и Оцу, и Дух Свети који је тиме потпуно испунио љубављу Његову људску природу, и која зрачи кроз њега према нама, дејствује заједно на сваком освећењу, доносећи освећење Христовог тела у наше тело. Христос не може произвести ово освећење у нашем телу ако ми не усвојимо Христово стање жртве и љубави, што врхуни у његовом крсту, дакле, ако се не уздржавамо од греха који је егоизам и ако се не дарујемо кроз крст Богу и ближњим. Једино се крстом с наше стране отварамо Христовом Духу који очишћава и ојачава човеков дух, а кроз њега и његово тело, ослобађајући их од тражења егоистичких задовољстава.

Дух Свети дејствује кроз Христов крст или кроз силу жртвованог тела и савршено дарованог Оцу и нама, ради очишћења, освећења и нашег самодаривања Богу и ближњима, будемо ли и ми усвојили Христов крст. Јер наше самодаривање Богу је дело крста, које се ојачава и овенчава у нама Христовим Духом.

(Преведено из часописа „Ортодоксија“, год. XXXIV, бр. 2, април-јун 1982. г. стр. 172—180).

Превео с румунског
епископ Митрофан Кодић

S u m m a r y

Protopresbyter Dr. Demetry Staniloae

THE HOLY CROSS AS A MEANS OF SANCTIFICATION, BLESSING AND AS A SIGN OF VENERATION

Christians start and finish each and every of their work with the sign of Cross, because the Incarnate Son of God has made transparent the unselfish Love of the Holy Trinity — towards Mankind — through His Crucifixion.

By making this Sign we manifest our response to the self-denying sacrificial Love of God.

A solitary and *insensitive* God of Jewish and Muslim theology suffers no Cross, neither enjoys the Resurrection. However, such a lonely God, »only there upstairs«, would not condescend to brotherly love with men — »here downstairs« — let alone to seal His infinite Love with His death on the Cross.

That is the reason why St. Paul did not shun »the shame of Christ« and has boasted only in the Crucified Lord.